

Sprawozdania/Reports

Maryla Faldowska

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Wydział Humanistyczny
ORCID 0000-0003-1753-1556

**Międzynarodowa Interdyscyplinarna
Konferencja Naukowa „Sztuka przetrwania.
Życie codzienne w ekstremalnych warunkach
obozowych w XX-XXI wieku”,
Siedlce, 8-9 marca 2018 r.**

W dniach 8-9 marca 2018 r. w Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach odbyła się, pod honorowym patronatem Jej Magnificencji Rektora, dr hab. Tamary Zacharuk, prof. UPH, Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa nt. „Sztuka przetrwania. Życie codzienne w ekstremalnych warunkach obozowych w XX-XXI wieku”. Została ona zorganizowana przez Zakład Historii Bezpieczeństwa Instytutu Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Wydziału Humanistycznego UPH we współpracy z pracownikami naukowymi z Uniwersytetu Stradynia w Rydze (Łotwa), Saratowskiej Filii Instytutu Nauk Prawnych Rosyjskiej Akademii Nauk, Wydziału Filozoficznego Moskiewskiego Uniwersytetu Państwowego, Państwowego Uniwersytetu w Riazaniu im. S.A. Jesienina, Państwowego Uniwersytetu w Tambowie im. G.R. Dzierżawina (Federacja Rosyjska), przy zaangażowaniu Studenckiego Koła Naukowego Bezpieczeństwa Narodowego, Koła Doktorantów Nauk Społecznych „Genesis” i Naukowego Koła Doktorantów Historii UPH.

Inauguracji konferencji w auli Biblioteki Głównej Uniwersytetu dokonał dr hab. Mariusz Kubiak, prof. UPH, dyrektor Instytutu

Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa, który wyraził nadzieję, że obrady Interdyscyplinarnej Międzynarodowej Konferencji Naukowej, gromadzącej naukowców z różnych dyscyplin naukowych, będą sprzyjały wymianie poglądów. Następnie głos zabrał dr hab. Mirosław Minkina, prof. UPH, prorektor ds. nauki, odnosząc się do tytułu konferencji, podkreślił jej wagę, albowiem w czasach walki o prawa człowieka badania nad obozami, zarówno już nieistniejącymi, jak i istniejącymi, wciąż budzą zainteresowanie nie tylko organizacji humanitarnych, ale także naukową refleksję. Jako ostatnia w części inauguracyjnej głos zabrała JM Rektor, dr hab. Tamara Zacharuk, prof. UPH, uroczystie otwierając obrady konferencji.

Po tych wystąpieniach rozpoczął się panel plenarny, a po nim obrady w trzech panelach, w których uczestniczyli przedstawiciele zarówno polskich, jak i zagranicznych ośrodków naukowych. W panelu plenarnym, prowadzonym przez prof. dra hab. Stanisława Jaczyńskiego, dra hab. Mariusza Kubiaka oraz dra hab. Mirosława Minkinę, referaty wygłosili m.in. prof. dr hab. Karol Olejnik (UAM), nt. „Ideowe, wojskowe i gospodarcze przesłanki tworzenia obozów odosobnienia w XIX i XX wieku”; prof. dr hab. Henryk Ćwięk (AJD), nt. „Sztuka przetrwania w KL Auschwitz, na przykładzie Kazimierza Piechowskiego”; dr hab. Grzegorz Bachanek (UKSW), nt. „Motywy życia i nadziei w refleksji Zofii Kossak-Szczuckiej nad doświadczeniem egzystencji w więzieniu i obozie koncentracyjnym”; prof. dr hab. Eugeniusz Cezary Król (ASP w Warszawie), nt. „Obozowe życie codzienne w zwierciadle filmu”, jak również pracownicy naukowcy Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach – dr hab. Mirosław Dyrda i dr Joanna Zienkiewicz, nt. „Psychologiczne czynniki przetrwania w warunkach obozowych” oraz prof. dr hab. Lech Wyszczelski nt. „Obozy« dla jeńców polskich wojny polsko-rosyjskiej 1919-1920”.

W pierwszym dniu konferencji (8 marca) w trzech panelach: panel I – „Obozy niemieckie”, panel II – „Obozy sowieckie”, panel III – „Inne obozy i problemy” wygłoszono łącznie 30 referatów, w każdym po 10. W panelu I referaty wygłosili: dr Dawid Kobiółka (Instytut Archeologii i Etnologii PAN), nt. „Kreatywność za drutem kolczastym: archeologia i sztuka okopowa z terenu pierwszowojennego obozu jeńckiego w Czersku (woj. pomorskie)”; dr Beata Kozaczyńska (UPH),

nt. „»Mizeraki, blade i wychudłe...«. Egzystencja dzieci w obozie przejściowym w Zamościu (UWZ-Lager Zamość w latach 1942-1943 – wybrane aspekty)”; dr Malwina Siewier (AJD), nt. „Walka o przetrwanie kobiet w niemieckich obozach koncentracyjnych”; dr Tomasz Łączek (UJK), nt. „Kazimierz Piechowski nr 918 – uciekinier z KL Auschwitz”; dr Monika Tomkiewicz (Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku), nt. „»Internierungslager« w Tczewie jako miejsce egzekucji księży kapituły katedralnej w Pelplinie w 1939 roku”; mgr Mateusz Pawlak (AJD), nt. „Obraz Świąt Bożego Narodzenia w niemieckim obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau jako próba przetrwania obozowej rzeczywistości”; mgr Mariusz Janik (UWr), nt. „Sportowe praktyki za drutem kolczastym – piłka nożna, boks i inne dyscypliny sportowe uprawiane w obozach koncentracyjnych II wojny światowej”; mgr Alicja Marcinkiewicz (Polski Czerwony Krzyż), nt. „Praca przymusowa jeńców wojennych na terenie Prus Wschodnich jako forma przetrwania niewoli”; mgr Marlena Stradomska (UMCS), nt. „Samobójstwo w fabryce śmierci, czyli »pójść na druty« w obozie koncentracyjnym”; mgr Marcin Murzyn (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie), nt. „Filozofowanie jako antidotum na trud obozowej rzeczywistości. Życie i myśl Viktora E. Frankla (1905-1997)”.

W panelu II prof. dr hab. Aleksiej Gawrilienkow (Państwowy Uniwersytet w Smoleńsku) wygłosił referat nt. „Warunki osadzenia polskich jeńców wojennych w obozach koncentracyjnych Guberni Smoleńskiej w latach 1919-1922”; doc. dr Denis Irosznikow (Rosyjski Uniwersytet Transportu MIIT), nt. „Polscy jeńcy w obozach sowieckich według źródeł rosyjskich”; dr Ewa Kowalska (Muzeum Katyńskie), „»Linia życia« w obozach specjalnych NKWD”; dr Maryla Fałdowska (UPH), nt. „Życie codzienne jeńców wojennych w obozie juchnowskim (1939-1941)”; mgr Renata Chrzan (UW), nt. „Życie codzienne w Gułagu. Głód i katorżnicza praca”; mgr Justyna Nowak (UMK), nt. „Kim jesteśmy? Pamięć o gułagu a tożsamość jednostki”; dr Wojciech Marciniak (UŁ), nt. „Skazany na Kołymę – łagrowy życiorys Feliksa Milana (1927-2010)”; mgr Wojciech Miklaszewski (UKW), „»Letni obóz harcerski«. Porównanie Stalagu Luft 3 Sagan (Żagań) z warunkami więzień i łagrów sowieckich przez F/Lt kapitana pilota Lwa Kuryłowicza”; mgr Paweł Ostaszewski (UwB), nt. „Homo patiens

i zdolność do wewnętrznej wolności. Pietà dell'Isola Gustawa Herlinga-Grudzińskiego”; mgr Marcin Hylewski (UŚ), nt. „Z dziejów zachodniej cenzury. Kłamstwo kołomyjskie w powojennym dyskursie politycznym w świetle wybranych relacji literackich”.

W panelu III: mgr Barbara Pakos (PJPII), nt. „Obowiązek śmierci”; mgr Jarosław Krasnodębski (UMK), nt. „Obóz internowania i jeńców w Kosaczowie pod Kołomyją (1918-1919)”; mgr Wiktor Węglewicz (UJ), nt. „Ucieczki jeńców ze składu Ukraińskiej Armii Halickiej z polskich obozów w latach 1918-1921”; dr Grzegorz W. Mazur (UJK), nt. „Wybrane aspekty zatrudniania internowanych żołnierzy polskich w Szwajcarii 1940-1945”; dr Renata Tarasiuk (UPH), nt. „Kiddusz ha-Haim. Religia a tożsamość przeznaczonych na śmierć”; dr Dorota Karwacka-Pastor (UG), nt. „Człowiek i śmierć. Okrutna rzeczywistość obozowa w relacji Aldo Coradellego”; mgr Justyna Fudala (UWr), nt. „Korespondencja obozowa Hildy Deitch jako ilustracja codzienności w Obozie na targach (Sajmište) w Belgradzie”; mgr Konrad Harasim oraz mgr Magdalena Rudnicka (UPH), nt. „Przetrwanie a trauma - studium psychologii trwogi”; dr Aneta Niewęglowska i dr Małgorzata Wiśniewska (UPH), nt. „Obóz paramilitarny jako forma nauczania i wychowania studentów”; prof. dr hab. Natalia Frołowa (Akademia Gospodarki Narodowej i Służby Państwowej przy Prezydencie FR), nt. „Pozytywne doświadczenia przebywania osób w warunkach ograniczenia i pozbawienia wolności”.

W drugim dniu konferencji (9 marca) w trzech panelach: I – „Obozy niemieckie” – wygłoszono 9 referatów, II – „Kobiety i dzieci w niewoli” – wygłoszono 6 referatów, III – „Inne obozy i problemy” – wygłoszono 11 referatów. W panelu I referaty wygłosili: mgr Sergiusz Anoszko (UKSW), nt. „Новые религиозные движения и нацизм: Свидетели Иеговы в концентрационных лагерях III Рейха”; mgr Damian Siebieszuk (UPH), nt. „Organizacja, administracja oraz ochrona gett żydowskich w Kreis Bielsk w latach 1941-1944”; mgr Agnieszka Dąbek (UW), nt. „Bunt w Treblince. Postawy Polaków wobec żydowskich uciekinierów z obozu zagłady”; mgr Bartosz Janczak (CMJW w Łąbinowicach-Opolu, UO), nt. „Oficerowie-prawnicy w niemieckich obozach jenieckich Wehrmachtu”; mgr Iwona Zakrzewska (UŚ), nt. „Organizacja, funkcjonowanie i rola obozu przejściowego w Mysłowicach w latach 1941-1945”; mgr Katarzyna Okoniewska

(UAM), nt. „Funkcjonowanie Konzentrationslager Posen”; mgr Patrick Starczewski (UWr), nt. „Warunki bytowe jeńców wojennych w przemyśle ciężkim na terenie Niemiec na przykładzie poszczególnych zakładów wchodzących w skład koncernu Linke-Hofmann Werke”; mgr Marlena Bodo (UJ), nt. „Żydzi a praca przymusowa - próby radzenia sobie z wojenną rzeczywistością”; dr Joanna Cieślik-Klauza (UMFC), nt. „Ostatni etap» - film Wandy Jakubowskiej poświęcony tematyce obozowej (Auschwitz-Birkenau)».

W panelu II: prof. dr hab. Zofia Chyra-Rolicz (UPH), „Kobiety w obozach i łagrach – walka o przetrwanie”; mgr Urszula Sochacka (UJ), „Taktyki przetrwania więźniów-dzieci w nazistowskim obozie dla dzieci i młodzieży przy ulicy Przemysłowej w Łodzi na przykładzie historii 13-letniej Genowefy Wójcik”; mgr Marzena Leżak (UO), „Polskie króliki doświadczalne z Ravensbrück. Doświadczenia kobiet na podstawie dokumentów osobistych”; mgr Anna Małysa (AJD), nt. „Przyjaźń kobiet w obozie w Birkenau jako jedna z metod przetrwania”; mgr Agnieszka Kłys (Muzeum Stutthof), nt. „Represje wobec nieletnich więźniów w obozie koncentracyjnym Stutthof”; prof. dr hab. Arkadiusz Stempin (Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera Kraków/Uniwersytet Alberta Ludwika Freiburg im Breisgau), nt. „Polskie żołnierki AK w obozie jenieckim w Obrelangen 1944-1945”.

W panelu III dr Włodzimierz Nowak i mgr Sławomir Wierzbicki (UPH) wygłosili referat pt. „»Naród pod bronią« - sztuka przetrwania państwa Izrael w warunkach stałego zagrożenia bytu państwowego”; dr Magdalena El Ghamari (Collegium Civitas), nt. „Grupy etniczne i ich relacje z byłymi i obecnymi reżimami w obszarze MENA”; ks. kpt. mgr Łukasz Józef Hubacz (kapelan garnizonu Węgorzewo, Gołdap, Suwałki), nt. „Przejawy sztuki obozowej oraz formy zaznaczania własności osobistej jeńców przy wykorzystaniu naczyń w postaci manierek, menażek, kubków podczas I i II wojny światowej”; mgr Katarzyna Grzonka-Baszuk (UO), nt. „Jasenovac – chorwacki obóz jako symbol zagłady”; mgr inż. Michał Klimek (UPH), nt. „The art of survival and transport safety during stabilization missions”; dr Paweł Maciąg (ASP w Katowicach), nt. „Cinis et manes et fabula fies – czyli o próbach opisu dramatu w sztuce”; mgr Małgorzata Skwierczyńska (UW), nt. „Psychologiczne konsekwencje pobytu

w obozach koncentracyjnych”; mgr Katarzyna Wasiak (UŁ), nt. „Pamięć jako nośnik traumy pokoleniowej”; dr hab. Sławomir Bylina (US), nt. „Camp Marechal de Lattre de Tassigny w Novo Selo – baza XXXVI zmiany PKW KFOR”; mgr Anna Piskorz (UPH), nt. „Życie codzienne ludności Iraku i Syrii pod kontrolą Daesh” i mgr Aleksiej Puli (UPH), nt. „Charakterystyka kary pozbawienia wolności w rosyjskim prawie karnym”.

Po zakończonych obradach panelowych (pierwszego dnia) wszyscy uczestnicy konferencji spotkali się na uroczystej kolacji, podczas której mieli możliwość wymiany poglądów i wiedzy. Dwudniowe obrady zakończyła dyskusja plenarna oraz podsumowanie dokonane przez prof. dr hab. Zofię Chyrę-Rolicz. Zwróciła ona uwagę na liczbę prelegentów i treści przekazane w referatach, których wzajemne przenikanie przelożyło się na to, iż postawione problemy: genezy form zniewolenia ludzi i jej form prawnych; rozprzestrzeniania się na świecie obozów pracy i zagłady; organizacji obozów i ich funkcjonowania; roli politycznej oraz gospodarczo-społecznej; umiejętności przetrwania w nich przez osadzonych; formy kar i represji wobec osadzonych; ucieczek – udanych i nieudanych; traumy psychicznej i fizycznej, jaką pozostawił pobyt w obozach; odzwierciedlenia doświadczeń wyniesionych z pobytu w obozach w literaturze pięknej, sztukach plastycznych, dziełach muzycznych; efektywności działań organizacji zajmujących się opieką nad osadzonymi (jeńcami, internowanymi, więźniami) – zostały podjęte, a cel konferencji osiągnięty.